

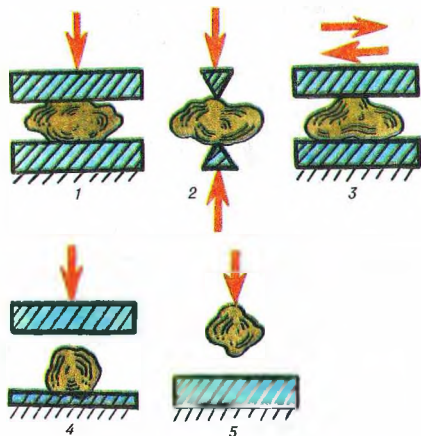
У шчокавых Д. матэрыял здрабняецца паміж 2 прамавугольнымі плітамі (шчокамі), адна з якіх хістаецца, а другая нерухома, у конусных — паміж нерухомай чапай і конусам, што хістаецца і адначасова верціцца, у валковых — паміж 2 цыліндрычнымі валкамі (гладкімі або зубчастымі), якія верціцца адзін насустрач аднаму, ва ўдарных — ад удараў малаткоў, што замацаваны на ротары шарнірна (у малатковых Д.) або нерухома (у ротарных). Выкарыстоўваюцца ў горнай, хім. і харч. прам.-сп, металургіі, буд-ве, у сельскай гаспадарцы (гл. *Здрабняльнік кармоў*).

Г.І.Леановіч.

ДРАБИНЫ, 1) сялянскія калёсы са здымнымі рашэцістымі бакавінамі. Гл. таксама *Мажара*. 2) Прыстаўная лесвіца.

ДРАБЛЕННЕ яйца, сегментацыя яйца, рад паслядоўных дзяленняў аплоднага яйца, у выніку якіх утвараюцца больш дробныя клеткі (бластамеры); стадыя развіцця ўсіх шматклетачных жывёл. Пачынаецца пасля збліжэння мужч. і жан. клетак (гл. *Аплодненне*) і аб'яднання іх храмасом. У некат. жывёл бывае Д. неаплодненых яец (гл. *Партэнагенез*). Іншы раз аплодненыя яйцы знаходзяцца ў стане спакою (гл. *Дыяпаўза*) і пачынаюць развівацца пры змяненні знешніх умоў (напр., т-ры навакольнага асяроддзя). У чалавека Д. прыводзіць да ўтварэння комплексу бластамераў — морулы.

ДРАБЛЕННЕ ў тэхніцы, працэс разбурэння кавалкаў цвёрдых матэрыялаў у больш дробныя. Робіцца з дапамогай *драбліль*, звычайна камбінуецца з сартаваннем на *гροхатах*. Найб. пашыраны мех. спосабы Д.: расцісканне, расколванне, сціранне, удар, іх камбінацыі. Пры неабходнасці адзін і той жа спосаб можа выкарыстоўвацца некалькі разоў. Пры Д. атрымліваюць прадукты з памерам часціц больш за 5 мм (працэс атрымання больш дробных матэрыялаў наз. *здрабненнем* або памолам).

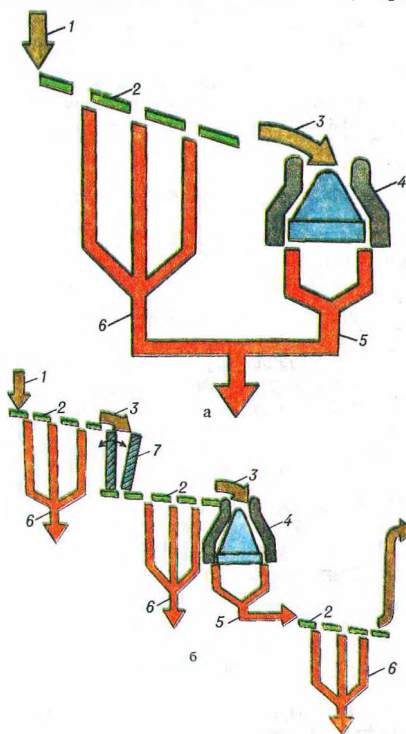
Спосабы драблення: 1 — расцісканне; 2 — расколванне; 3 — сціранне; 4, 5 — удары.

ДРАБНАСОПАЧНІК, арыдна-дэнудацыйны тып рэльефу, які ўяўляе сабой узгоркі і групы ўзгоркаў (50—100 м адноснай вышыні), падзеленыя плоскімі катлавінамі і далінамі. Складзены пераважна з карэнных парод, вяршыні часта завостраныя, катлавіны з азэрамі. Утвараецца ў выніку разбурэння горных краін з неаднародным складам парод ва ўмовах кантынентальнага клімату (напр., *Казахскі драбнасопачнік*, *Мугаджары*).

ДРАБЯЗКА Сцяпан Рыгоровіч (н. 7.8.1922, в. Уюнішча Чарнігаўскай вобл., Украіна), бел. юрыст. Д-р юрыд. н. (1970), праф. (1971). Засл. юрыст Рэспублікі Беларусь (1996). Скончыў Мінскі юрыд. ін-т (1949), з 1950 выкладчык гэтага ін-та. З 1955 у БДУ, з 1973 заг. кафедры тэорыі дзяржавы і права. Даследуе праблемы заканадаўства і фарміравання прававой дзяржавы.

Тв.: Комісія Верховнаго Совета союзной республики М., 1961; Формирование социалистического правового государства. Мн., 1990; Суверенитет права в социальном правовом государстве // Право и демократия. Мн., 1994. Вып. 6.

ДРАВА (Drava, ням. Drau), рака ў Аўстрыі, Славеніі, Харватыі, часткова з'яўляецца мяжой паміж Харватыяй і Венгрыяй; правы прыток р. Дунай. Даўж. 749 км, пл. бас. 40,4 тыс. км². Пачынаецца ў Карнійскіх Альпах, пера-

Схемы драблення: а — аднаступеньчаты цыкл; б — многаступеньчаты цыкл; 1 — матэрыял; 2 — грохат; 3 — буйныя фракцыі пасля грохата; 4 — конусная драблілька; 5 — фракцыі пасля драблення; 6 — дробныя фракцыі, адсартаваныя грохатам; 7 — шчокавая драблілька.

сякае Клагенфурцкую катлавіну, прарываецца праз паўд. адгор'і Уск. Альпаў і цячэ па Сярэднедунайскай раўніне. Гал. прытокі — Гурк, Мура (лева), Гайль, Карашыца (справа). Сярэдні расход вады 610 м³/с. Веснавое разводдзе, летне-асеннія паводкі. Каскад ГЭС. Суднаходная. На Д. — гарады Філах (Аўстрыя), Марыбар (Славенія), Вржэзін, Осіек (Харватыя).

ДРАВІДЫЙСКІЯ МОВЫ, дравідскія мовы, сям'я моў на тэр. Паўд.-Азіяцкага (Індыйскага) субконтынента. Пашыраны пераважна ў Індыі. Падзяляцца на групы: паўд. (тамільская, маляялам, ката, тогда, колагу, каннара і канада), паўд.-зах. (тулу), паўд.-ўск. (тэлугу), цэнтр. (колама, найкі, парджы, гадаба), гандванскую (гондзі, конда, куі, куві, пенга, манда), паўн.-ўск. (курух, малто) і паўн.-зах. (брагуі). Аднак генетычная класіфікацыя Д.м. канчаткова не распрацавана. Чатыры Д.м. (тамільская, маляялам, канада і тэлугу) маюць стараж. л-ру і лічацца афіц. мовамі інд. штатаў Тамілна, Керала, Майсур і Андрха-Прадэш. На тулу пісьменства з'явілася ў канцы 19 ст. Астатнія Д.м. беспісьменныя.

У фаналогіі Д.м. адрозніваюцца кароткія і доўгія галосныя, фанематычны наіск адсутнічае. У марфалогіі пераважае суфіксальная аглацінацыя. Назоўнік і інш. імёны маюць 2 лікі і да 11 склонаў; род мае лексіка-грамат. характар; прыметнікі нязменныя, ступень прыкметы перадаецца сінтаксічна. Колькасць формаў часу дзеяслова вагаецца ад 2 да 6. Сінтаксіс мае шмат агульных рыс з сінтаксісам цюркскіх, мангольскіх моў.

ДРАГА (англ. drag), пływучая ўстаноўка з абагачальным абсталяваннем, з дапамогай якой з-пад слою вады здабываюць карысныя выкапні. Спосабамі *абагачэння карысных выкапняў* з паднятага грунту вылучаюць каштоўныя металы і мінералы, пустую пароду ўкладваюць у адвал. Адрозніваюць Д.: кантынентальныя (маніруюцца звычайна на пантонах) і марскія (на самаходных або буксірных суднах); эл., дызель-эл. і дызельныя; адна- і шматчарпаковыя, гідра- і пнеўмаўсмоктальныя. У шматчарпаковых Д. умяшчальнасць чарпака да 1500 л, глыбіня чэрпання да 50 м. Д. здабываюць золата, плаціну, алмазы, друз і інш.

ДРАГАМАНАЎ Міхайла Пятровіч (30.9.1841, г. Гадзях, Украіна — 2.7.1895), укр. філосаф, гісторык, эканаміст, літ.-знавец, фалькларыст, публіцыст, грамадскі дзеяч. Скончыў Кіеўскі ун-т (1863), дзе працаваў у 1864—75. З 1876 паліт. эмігрант у Швейцарыі, з 1889 праф. Сафійскага ун-та. У Жэневе з М.Паўлыкам і С.Падалінскім выдаваў час. «Громада», забароненыя ў Расіі творы Т.Шаўчэнкі, П.Мірнага і інш. Прапагандоваў культурна-нац. аўтаномію Украіны. У 1881 выдаў на бел. мове агітац. брашуру Падалінскага «Пра багацтва ды беднасць». Працы Д. па гісторыі Украіны: «Урывак з гісторыі украінафільства» (1876), «Матэрыялы для маларускай гісторыі ў італьянскіх архівах»